

בס"ד. ש"פ נשא, ט' סיון, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמרי¹, וצריך להבין², מדוע נאמר כאן וידבר גו' לאמר, דבשלמא בכל התורה כולה שפירושו לאמר לזולתו³, כי ישראל שמעו מפי משה, ומשה לבדו שמע מפי הגבורה, ולכן שייך לשון לאמר, היינו שהקב"ה אמר למשה לחזור ולאמרו לישראל, אבל בעשרת הדברות אי אפשר לפרש כן, שהרי כל ישראל שמעו מפי הקב"ה, וא"כ, מהו פירוש תיבת לאמר.

(ב) **ויובן** בהקדם משנת"ל במאמר דחג השבועות⁴ מהמאמר של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ד"ה חביבין ישראל דשנת תרמ"ו⁵ (שמיוסד על מאמר הצ"צ⁶ ולמעלה בקודש, ועליו מיוסד המאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁷), שיש ב' פירושים במארוז"ל⁸ חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם. פ"י הא', שע"י התורה נברא העולם, כמארוז"ל⁹ התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, כמו מלך בו"ד כשהוא בונה פלטרין כו' דיפתראות ופינקסאות יש לו כו', כך ה"י הקב"ה מביט בתורה ובונה את העולם. ופ"י הב', שכל המכוון בכריאת העולם ה"י בשביל התורה, כמארוז"ל¹⁰ תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, אם יקיימו ישראל תורתו מוטב וכו', וכן אמרו רז"ל¹¹ אלה תולדות השמים והארץ¹², אלה בזכות מי עומדים ובזכות מי קיימים, בזכות ואלה שמות בני ישראל¹³, ואלה בזכות מי כו', בזכות אלה העדות והחוקים¹⁴. וזהו שבו נברא העולם, שהמכוון בכריאת העולם הוא התורה.

אוה"ת במדבר (דרושים לשבועות) ע' קעא ואילך.

(7) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 92-98. תש"ב ע' 104 ואילך.

(8) אבות פ"ג מ"ד.

(9) ב"ר פ"א, א.

(10) שבת פח, א. ע"ז ג, א. ה, א.

(11) שמור"ר פמ"ח, א.

(12) בראשית ב, ד.

(13) שמות א, א.

(14) ואתחנן ד, מה.

(1) יתרו כ, א.

(2) ראה גם תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש מ, ב. רד"ה חביבין ישראל תרמ"ו (דלקמן בפנים). ובכ"מ.

(3) ראה פרש"י יתרו יט, יב. ויקרא א, א. בהעלותך יב, יג. ובכ"מ.

(4) ד"ה חביבין ישראל דיום ב' דחג השבועות (לעיל ע' 20 ואילך).

(5) הנחה מהמאמר נדפסה בהוספות לסה"מ תרמ"ו ע' תיא ואילך.

(6) ראה אוה"ת בחוקותי ע' קצד ואילך.

וממשיך במאמר, שלכן נאמר וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דתיבת לאמר קאי על עשרה מאמרות, כמ"ש בפרשתנו¹⁵ עשרה עשרה הכף, ואיתא בזהר¹⁶, שקאי על עשרה מאמרות ועשרת הדברות, שעשרה מאמרות מכוונים כנגד עשרת הדברות, שכל קיום המאמרות הוא ע"י הדברות. וזהו מ"ש כל הדברים האלה לאמר, שעשרת הדברות (כל הדברים האלה) מחזקים את העשרה מאמרות (לאמר)¹⁷.

ג) אך צריך להבין¹⁸, מהו הטעם שעשרה מאמרות צריכים חיזוק מעשרת הדברות. ובהקדם מ"ש בשיעור תניא היומי, בשער היחוד והאמונה¹⁹, בביאור תשובת המינים כו' שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו כו', אך טח מראות עיניהם ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו, שהוא יש מיש כו', למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין, והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף כו', שאילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים ונגרים כו', וכ"ש וק"ו בבריאת יש מאין כו', עאכ"ו שבהסתלקות כח הבורא מן הנברא ישוב הנברא לאין ואפס ממש, אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו, והן הן בחי' אותיות הדיבור מעשרה מאמרות שבהם נבראו. וכפי שמבאר לפנ"ז²⁰ מ"ש²¹ לעולם ה' דברך נצב בשמים, ופירש הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים וכו', ועד"ז בכל שאר הנבראים שמתהווים ומקבלים חיותם מעשרה מאמרות. ובפרט ע"פ המבואר באגרת הקודש סימן כ'²² שכח הבורא שמהוה את הנבראים מאין ליש הוא ממהותו ועצמותו של המאציל ב"ה, שמציאותו הוא מעצמותו, ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו, ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה. ואכ"כ, מדוע לא די בכח הפועל שבעשרה מאמרות, ובפרט כח הבורא שמציאותו הוא מעצמותו כו', שישנו בכל הנבראים, אלא יש צורך שעשרת הדברות יהיו מחזקים את העשרה מאמרות.

18) ראה גם ד"ה וידבר אלקים תשכ"ב (סה"מ תשכ"ב ע' רפג ואילך).

19) פ"ב.

20) פ"א.

21) תהלים קיט, פט.

22) קל, סע"א ואילך.

15) ז, פו.

16) ח"ג יא, ב.

17) ראה לקו"ת חוקת נו, סע"ג ואילך.

אוה"ת יתרו ע' תתעג. קונטרס ומעין מאמר טז

פ"א. סה"מ תרנ"ט ע' קמו ואילך. תש"ד ע'

75 ואילך. וראה לקו"ת שה"ש כה, ג. ובכ"מ.

ד) **ולהבין** זה יש להקדים תחילה המבואר בהמשך המאמר ד"ה
 חביבין ישראל לאדנ"ע הנ"ל²³, בפירוש הכתוב²⁴ אם
 בחוקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם, ומבאר, שהתורה נקראת בשם
 גשמים. דהנה, איתא במד"ר²⁵ א"ר יוחנן כל אורה האמור באלהוא בן
 ברכאל בירידת גשמים הכתוב מדבר, ור' הושיעה רבה אמר בדברי תורה²⁶
 הכתוב מדבר. ולא פליגי, אלא שניהם מתכוונים לדבר אחד. כי הנה אמרו
 רז"ל²⁷ שלשה מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח, וחשיב
 גם מפתח של גשמים. אך מצינו שגם בהשפעת גשמים ישנו ענין
 השליחות, כמ"ש²⁸ ושולח מים על פני חוצות. והענין בזה, דהנה אמרו
 רז"ל²⁹ הארץ מהיכן שותה, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הארץ
 שותה ממים עליונים שמעל לרקיע, ובזמן שאין כו' הארץ שותה ממי
 גשמים שמתחת לרקיע. והחילוק ביניהם יובן בהקדם מה שאמרו רז"ל³⁰
 שבתחילת הבריאה הי' העולם מים במים, ואח"כ נעשה ענין ההבדלה,
 כמ"ש³¹ יהי רקיע גו' ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים העליונים למים
 התחתונים. והיינו³², שבתחילה הנה המים העליונים לא היו בתכלית
 העילוי, והמים התחתונים לא היו בתכלית הירידה, וכמשל חבית יין
 שמעורב בה שמרים, שאינו ניכר כ"כ שבח היין מפני תערובות השמרים,
 וגם השמרים אינם גרועים כ"כ, כי עדיין יש בהם טעם היין. אך לאחר
 הסינון, נעשה היין צלול ומשובח, והשמרים יורדים למטה ונשארים
 בתכלית הפסולת. וכמו"כ נעשה גם ע"י רקיע המבדיל בין מים למים,
 שמים העליונים נתעלו בתכלית העילוי, ומים התחתונים ירדו בתכלית
 הירידה, שלא בערך לגבי מעמדם ומצבם בהיותם מעורבים עם מים
 עליונים, ועאכ"כ שלא בערך לגבי מים עליונים בהיותם מעורבים עם
 מים תחתונים, ועאכ"כ שלא בערך לגבי מים עליונים כפי שהם עתה

29) ראה המשך מים רבים תרלו"ו פקכ"ח:
 וכמארוז"ל איתא בפרד"א בזמן שישראל
 עושין רצונו של מקום אז הארץ שותה ממים
 עליונים. ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם:
 לע"ע לא מצאתיו. וראה פרד"א ספ"ה. ובמס'
 ב"ב כה, ב.
 30) ראה בר"פ פ"ה, ב. שמו"ר רפ"ג. תורת
 חיים בראשית א, ריש ע"ג.
 31) בראשית א, ו.
 32) בהבא לקמן — ראה לקו"ת שלח
 מב, ב.

23) סה"מ שם ע' תיו ואילך. וראה גם
 אוה"ת בחוקותי שבהערה 6. ד"ה אם בחוקותי
 תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו ע' ק ואילך). עטר"ת
 (סה"מ עטר"ת ס"ע תכח ואילך).
 24) ר"פ בחוקותי.
 25) ב"ר ספכ"ו.
 26) כ"ה בסה"מ תרמ"ו שם. ובמדרש
 שם: במתן תורה.
 27) תענית ב, סע"א.
 28) איוב ה, י.

לאחר שנבדלו ממים תחתונים ונתעלו בתכלית העילוי. והענין בזה, דהנה, מים מורה על ענין התענוג, כי מים מצמיחים כל מיני תענוגים.³³ וזהו החילוק בין מים עליונים, שהם מקור התענוגים הרוחניים, למים תחתונים, שירדו להיות מקור לתענוגים הגשמיים. ולכן מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא,³⁴ שבכיתם היא על עוצם ירידתם כו'. [ומשום זה הובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח ובניסוך המים בחג.³⁵ וזהו גם הטעם שגדלה כ"כ מעלת שמחת בית השואבה, כמארז"ל³⁶ מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, כמשנ"ת במ"א בארוכה³⁷]. וזהו שאמרו רז"ל בזמן שישראל עושין רצונו של מקום הארץ שותה ממים עליונים שע"ג הרקיע, שמשם נמשכת ההשפעה בתוס' וריבוי בלי גבול. וענין זה מרומז במ"ש ונתתי גשמיכם בעתם, שרומז על המשכת מים עליונים, וכמו שאנו רואים שאינו דומה המשקה שדותיו בסתם מים לגבי מי גשמים, שאין טובת הצמיחה כ"כ כמו ע"י מי גשמים, כמ"ש³⁸ כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה, שעיקר הצמיחה הוא דוקא ע"י מי גשמים, שיורדים בגבורה³⁹, שהם המרווים את הארץ, ועי"ז נעשית הצמיחה באופן נעלה יותר, וכמו חטים ככליות⁴⁰, ועד שאפילו אילני סרק עושים פירות⁴¹. וכל זה נעשה ע"י התורה, כמ"ש אם בחוקותי תלכו וגו', שתהיו עמלים בתורה⁴². וזהו גם מה שאמר ר' יוחנן בירידת גשמים הכתוב מדבר, שכוונתו על התורה, כי, ירידת התורה למטה היא השפעה עצמית, ולכן אי אפשר להיות ירידת והתלבשות אור התורה אלא בהלבשה גשמית, כי כל השפעה פנימית ועצמית אינה יכולה לבוא אלא במהות גשמי כו'.

(ה) **וזהו** וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, דמ"ש כאן שם אלקים דוקא⁴³, שהו"ע הגבורה, ה"ז כדי להורות על גודל מעלת ההשפעה, כמו גבורות גשמים, שהו"ע מים עליונים, כנ"ל. וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, שזוהי ההמשכה מעשרת

(38) ישע"י נה, י.

(39) ראה תענית ב, א.

(40) ראה תו"כ בחוקותי שם, ד.

(41) ראה תו"כ ופרש"י בחוקותי שם.

(42) תו"כ ופרש"י שם, ג.

(43) ראה ריש וסוף ד"ה וידבר אלקים

אכה"ד עטר"ת. תרפ"ח. וראה המשך תער"ב

ח"ב ע' א"פ.

(33) ראה תניא פ"א.

(34) תקו"ז תיקון ה (יט, סע"ב). תוס'

הרא"ש בראשית א, ז. בחיי ויקרא ב, יג.

(35) תוס' הרא"ש ובחיי שם. פרש"י ויקרא

שם. וראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ס"ע שם.

(36) סוכה נא, א"ב.

(37) שיחת שמחת ביה"ש תשט"ז בתחלתה

(תו"מ חט"ו ע' 54 ואילך).

הדברות (כל הדברים האלה) בעשרה מאמרות (לאמר), כי, עשרת הדברות הם בחי' מים עליונים, ועשרה מאמרות הם בחי' מים תחתונים, כמבואר בתו"ח⁴⁴ שמים עליונים ומים תחתונים הם חכמה עילאה (חכמת התורה מצד עצמה) וחכמה תתאה (בחי' החכמה כפי שנמשכת במעשה בראשית), וכיון שעשרה מאמרות הם בחי' חכמה תתאה, שזוהי בחי' המלכות⁴⁵, שרגלי' יורדות כו'⁴⁶, לכן צריכים להמשיך בהם חיזוק כו' מעשרת הדברות. וכללות הענין בזה, דהנה, במעלת התורה כתיב⁴⁷ כאשר יאמר משל הקדמוני, שהתורה היא משל לקדמונו של עולם⁴⁸, כי שרש התורה היא בבחי' א"ס קדמון לכל הקדומים, בחי' א"ק, ולכן ע"י התורה מגיעים לבחי' זו. ואע"פ שגם המקור הכללי של כל העולמות הוא במחשבה הקדומה דא"ק, שלכן בכללות העולמות נקרא א"ק אדם דבריאה⁴⁹, הרי זה רק בחי' חיצונית א"ק, שהו"ע מחשבה הכללית שצופה ומביט עד סוף כל הדורות⁵⁰, ואילו שורש התורה הוא מבחי' פנימיות א"ק⁵¹. וזהו גם משנת"ל (ס"ב) ב' הפירושים במאמר חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, הא', שע"י התורה נברא העולם, והב', שכל המכוון בבריאת העולם הוא בשביל התורה, כי, מקור כללות העולם הוא מחיצונית א"ק, ושרש התורה הוא מפנימיות א"ק, והרי החיצונית נמשכת ובאה מהפנימיות, והמכוון בהחיצונית הוא בשביל הפנימיות, וענין זה נעשה ע"י שממשיכים עשרת הדברות בעשרה המאמרות⁵².

49) ראה לקו"ת מסעי צה, א ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' א ואילך. ועם הגהות וכו' — אוה"ת ענינים ע' עז ואילך. ספר המאמרים תרמ"ד (קה"ת, תשס"ב) ע' שכא.
50) נוסח ברכת זכרונות.
51) ראה המשך תרס"ו ע' רל ואילך.
52) חסר סיום המאמר (החו"ל).

44) בראשית א, א ואילך.
45) תו"א יתרו ע, א. ובכ"מ.
46) משלי ה, ה. אוה"ת נ"ך ח"א עה"פ (ע' תקסד ואילך).
47) שמואל-א כד, יג.
48) רש"י שמואל-א שם. רש"י: משפטים כא, יג; מכות י, ב — ד"ה והאלקים.